

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion med förslag till vissa bestämmelser i fråga om minderårigas användande vid skogs- och flottningsarbete.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 104, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Johansson* i Sollefteå hemställt om meddelande av bestämmelser därom,

att minderåriga ej må användas vid skogs- eller flottningsarbete före fyllda 16 år, samt

att beträffande minderårigas användande i dylikt arbete, som bedrivs nattetid, föreskrifterna i 13 § av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd skola äga tillämpning.

Utskottet har i den ordning, § 46 riksdagsordningen föreskriver, inhämtat yttrande över motionen från socialstyrelsen. Därjämte har Svenska flottningsschefsforeningen låtit till utskottet överlämna ett av föreningen vid dess årsmöte den 17 sistlidne mars beslutat uttalande i frågan. Socialstyrelsens yttrande jämte en därvid fogad, av specialinspektören inom yrkesinspektionen Oscar Wallner upprättad promemoria ävensom flottningsschefsforeningens berörda uttalande finnas fogade såsom bilagor till detta utlåtande.

De bestämmelser, som gälla beträffande minderårigas användande i arbete, återfinnas huvudsakligen i lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd. Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetare användes till arbete för arbetsgivares räkning, så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, vari arbetare användes på förut nämnt sätt. Från lagens tillämpningsområde undantagas dock, bland annat, arbete, som utföres i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, samt arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj. Beträffande arbete inom jordbruk äger lagen tillämpning allenast i vad den åsyftar att förekomma olycksfall vid användande av maskinella hjälpmedel eller sådana ångpannor m. m., som genom explosion kunna förorsaka olycksfall.

I 8—17 §§ av lagen givas särskilda föreskrifter rörande minderårigas användande i arbete. Med minderårig förstås person, som icke uppnått 18 års ålder. Före fyllda 12 år får minderårig ej användas till arbete. Viss högre åldersgräns stad-

Gällande bestämmelser angående minderårigas användande i arbete.

gas emellertid dels i fråga om industriellt arbete av viss angiven större omfattning, där gränsen är för gossar 13 år och för flickor 14 år, och dels i fråga om arbete under jord i stenbrott eller gruva, där gränsen är 15 år. Vidare gäller såsom förutsättning för minderårigs användande i arbete, att den minderårige dessförinnan skall hava inhämtat den för folkskolan bestämda lärokursen eller däremot svarande kunskaper och färdigheter eller efter fyllda 13 år erhållit behörigt tillstånd att lämna folkskolan, dock att denna föreskrift icke utgör hinder för minderårigs användande till arbete å ferietid.

I den mån minderårig enligt ovan återgivna bestämmelser får användas i arbete, gälla emellertid i fråga om utnyttjandet av hans arbetskraft vissa inskränkande allmänna regler. Sålunda äger enligt 10 § första stycket arbetsgivaren icke använda den minderårige i arbete på sådant sätt, att det kan anses medföra fara för olycksfall eller för överansträngning eller annan menlig inverkan på den minderåriges hälsa eller kroppsutveckling eller för den minderårige innebära våda i sedligt hänseende. Vidare skall, enligt andra stycket av sistnämnda §, den minderårige lämnas erforderlig ledighet för deltagande i bl. a. kurs för sådan yrkes- eller fortsatt skolundervisning, som helt eller delvis bekostas av staten eller kommun. Åsidosättes vad sålunda i 10 § är stadgat, äger länsstyrelse, efter vederbörande arbetsgivares hörande, föreskriva vissa villkor för minderårigs användande uti det ifrågavarande arbetet eller att minderårig ej vidare må användas däri. — Dessutom meddelas särskilda föreskrifter beträffande vissa angivna slag av arbeten. Sålunda gäller enligt i motionen åberopade 13 § av lagen beträffande industriellt arbete, bland annat, att arbetstiden ej må överskrida för minderårig under 13 år 6 timmar av dygnet eller 36 timmar i veckan, för minderårig, som fyllt 13 men ej 14 år, 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan och för annan minderårig 10 timmar av dygnet eller 60 timmar i veckan, att den minderåriges arbete skall avbrytas av lämpliga och, där arbetets natur det medgiver, regelbundet återkommande raster, samt att den minderårige icke må användas till arbete å tid mellan kl. 7 e. m. och kl. 6 f. m., dock att minderårig av mankön, vilken fyllt 16 år, får användas till arbete å tid, som nyss sagts, där hans arbetstid är begränsad till högst 8 timmar av dygnet samt tillika arbetet antingen icke oftare än under var tredje vecka infaller å tid mellan kl. 11 e. m. och kl. 5 f. m. eller ock är i fråga om tider av dygnet, då det skall utföras, fördelat på sätt, som av vederbörande inspektionsmyndighet godkänts såsom likvärdigt med nyssnämnda anordning. Emellertid äger Konungen att beträffande industriellt arbete i viss större omfattning, som av tekniska skäl måste oavbrutet fortgå såväl natt som dag eller tidvis måste forceras, i mån av behov medgiva undantag från ifrågavarande inskränkande bestämmelser angående nattarbete, i vad angår minderårig av mankön, vilken fyllt 16 år.

Därest industriellt arbete bedrivs i viss större omfattning, får minderårig användas i arbetet allenast under villkor, att till arbetsgivaren avlämnats in-

tygsbok för den minderårige, vilken bok skall innehålla vissa uppgifter angående den minderåriges namn och födelsetid, den skolundervisning, han åtnjutit, m. m. ävensom läkarintyg, utvisande att den minderårige icke företer sjuklighet, svaghet eller bristande kroppsutveckling eller, där så skulle vara förhållandet, att den minderårige icke kan anses komma att lida men av den sysselsättning, vartill han användes.

I fråga om arbete med vändning eller stackning av torv eller annat därmed jämförligt lätt arbete, som bedrivs i fria luften och icke regleras av samband med mekaniskt driven arbetsprocess, må yrkesinspektionens chefsmyndighet, om skäl därtill prövas föreligga, meddela eftergift såväl från de förut omförmälda åldersgränserna av 12, 13 och 14 år som från kravet å intygsböcker vid visst industriellt arbete.

Slutligen stadgas i 17 §, att, därest minderårigs användande i visst slag av sysselsättning finnes medföra synnerlig fara i något avseende, som i 10 § första stycket omförmäles, det ankommer på Konungen att föreskriva vissa villkor för minderårigs användande i sådan sysselsättning eller att minderårig ej må användas däri. Med stöd av denna bestämmelse har den 31 december 1912 utfärdats kungörelse angående förbud mot minderårigs användande i vissa farliga arbeten. Denna kungörelse meddelar inskränkande bestämmelser i fråga om minderårigs användande till arbete vid vissa angivna maskiner eller maskinella anordningar.

Tillika må erinras om, att enligt lagen den 22 juni 1923 om arbetstidens begränsning den (s. k. åttatimmarslagen) är från sagda lags tillämpning undantaget såväl skogs- som flottningsarbete.

Arbets-
lags-

I förevarande motion anmärkes till en början, att för närvarande icke gälla några som helst restriktiva bestämmelser i fråga om användandet av minderårig över 12 år i skogs- eller flottningsarbete, samt anföres därefter till stöd för den i motionen gjorda hemställan följande:

Moliveringen
till före-
varande
motio n

Vid skiljeställena och även under det egentliga flottningsarbetet förekommer att minderåriga användas i nattarbete. Att detta är oegentligt framgår bl. a. därav att vid sågverkens timmermagasin och bommar, där liknande arbete bedrivs, de minderåriga ej få anställas före fyllda 16 år och då med nattskift endast var tredje vecka.

Skogs- och flottningsarbetet är tungt och påfrestande samt genom sin oregelbundenhet mindre lämpligt för minderåriga.

Levnads- och bostadsförhållandena vid tillfälliga förläggningar äro även sådana att de ej passa för minderåriga, vilkas fysiska utveckling ej fullbordats. Livet i skogarna är ej heller ägnat att utgöra ett led i en ännu ej avslutad uppfostran.

Redan 1907 framhöll, som självklart, en provinsialläkare i ett föredrag i Sundsvall, att den ytterst enformiga kosten för skogs- och flottningsarbetarna måste hava ett fördärvligt inflytande på allmänna hälsotillståndet. Då detta omdöme gällde dessa arbetare i allmänhet, förstås lätt, att omdömet i ännu högre grad måste gälla för de minderåriga.

På ett provinsialläkareföreningens årsmöte i Stockholm 1908 betonades särskilt av några läkare det sorgliga faktum, att minderåriga, så fort de vid 13—14 års ålder blivit konfirmerade, kastas ut i skogen att delta i skogsarbetet, till stor våda för de ungas hälsa.

Enligt riksförsäkringsanstaltens publicerade statistiska utredning rörande under år 1919 inträffade olycksfall i arbete, vilken utredning omfattade 45,900 årsanställda hos s. k. större arbetsgivare, inom den yrkesgrupp, som omfattar skogsavverkning, kolning, flottning och vältning, finna vi att olycksfallen inom skogsbruket detta år förorsakade en kostnad på ej mindre än 1,094,000 kr. Uppskattas ett dagsverke till endast 4 kr., hava sålunda dessa olycksfall under nämnda år nationalekonomiskt sett därjämte medfört en förlust av 2,8 milj. kr. Skulle utredningen ha omfattat hela den arbetargrupp, som sysselsättes inom skogsbruket, skulle siffran naturligtvis ha varit mycket större.

Detta har anförts därför att det bör vara alldeles naturligt att barn över 12 år, som användas i dessa arbeten, ovillkorligen måste vara utsatta för olycksfall i långt större utsträckning än vuxna. Då det dessutom är överflöd på arbetskraft inom skogsbruket, bör även detta utgöra anledning för statsmakternas ingripande.

*Utskottets
yttrande.*

Av den vid socialstyrelsens utlåtande över motionen fogade, av specialinspektören för tillsynen å skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsarbeten upprättade promemorian framgår, att minderåriga i ej ringa utsträckning användas vid skogs- och flottningsarbete, ävensom att såväl avverkningsarbetet vintertid i skogarna med det därmed förknippade inhysandet i skogskojor som ock det även nattetid pågående flottningsarbetet ofta försiggår under sådana förhållanden, att alltför unga personer lämpligen icke obehindrat böra däri få delta.

Såsom av den förut lämnade redogörelsen framgår, gäller härutinnan för närvarande ingen annan inskränkning, utöver den för tillgodoseendet av skolundervisningen föreskrivna, än att till hithörande arbete ej må användas minderårig, som ej ännu fyllt 12 år, varförutom vederbörande länsstyrelse, för den händelse att en arbetsgivare använder minderårig i dylikt arbete på sådant sätt, att det kan anses verka hinderligt å hans hälsa eller kroppsutveckling eller för honom innebära våda i sedligt avseende, äger föreskriva vissa villkor för minderårigas användande uti det ifrågakvarande arbetet eller att minderåriga ej må användas däri. På sätt i omförmälda promemoria uppgivits, har också denna rättighet i förekommande fall begagnats av länsstyrelse till att föreskriva högre åldersgräns än 12 år beträffande visst flottningsarbete.

Emellertid torde med fog kunna ifrågasättas, huruvida ett dylikt inskridande från fall till fall är tillfyllest beträffande förevarande arbetsområden eller huruvida icke fastmera förhållandena därå, sådana de av specialinspektören Wallner skildrats, till en del äro av den beskaffenhet, att behovet av skärpta bestämmelser i fråga om minderårigas användande inom hithörande områden bör tagas under överbäggande.

Socialstyrelsen har för sin del förklarar, att den anser en höjning av nu gäl-

lande åldersgräns å 12 år för ifrågavarande slags arbeten under alla förhållanden vara påkallad, men att ytterligare utredning bör äga rum beträffande frågan, var gränsen härutinnan lämpligen bör dragas och huruvida en enhetlig sådan bör väljas för såväl skogsarbete under olika förhållanden som skilda slag av flottningsarbete.

Utskottet finner vad som med anledning av motionen förebragts rörande förhållandena å ifrågavarande arbetsområden beträffande minderåriga vara av den beskaffenhet, att det giver stöd för önskvärdheten av en mera ingående utredning av det förevarande spörsmålet, varför utskottet giver sin anslutning till det därom uttalade önskemålet. Beaktas bör emellertid, att motionärens krav i fråga om åldersgräns går vida längre, än med den i övrigt å ifrågavarande område gällande lagstiftningen är förenligt — icke ens beträffande arbete under jord i stenbrott eller gruva är högre åldersgräns stadgad än 15 år. Skälig hänsyn måste givetvis ock tagas såväl till kravet, att de minderåriga icke i större utsträckning, än som är av förhållandena verkligen av nöden, avskäras från möjligheten till arbete å ifrågavarande områden med därav endels följande minskad möjlighet att kunna bidra till de merendels fattiga hemmens försörjning, som ock till det förhållandet, att för vinnande av en god yrkesutbildning inom vissa grenar av hithörande områden fordras, att vederbörande redan tidigt vänjas vid arbetet därå. Det torde ock i detta sammanhang förtjäna framhållas, att, på sätt specialinspektören Wallner framhållit, i flottningsarbete sysselsatta minderåriga företrädesvis torde användas, förutom vid sorteringsarbete, till vakttjänst, budskickning och annat lättare arbete.

Enligt vad utskottet inhämtat, har Kungl. Maj:t den 30 november 1922, samtidigt med att Kungl. Maj:t förklarar hinder icke möta att för Sveriges del biträda ett å den internationella arbetsorganisationens konferens i Washington år 1919 antaget förslag till konvention angående fastställandet av minimiålder för barns användande till industriellt arbete, anbefallt socialstyrelsen att utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till de ändringar av arbetarskyddslagen, som kunde finnas erforderliga på grund av Sveriges anslutning till berörda konvention (= höjande av den lagstadgade åldersgränsen beträffande hantverket och den mindre industrien från 12 till 14 år samt beträffande den större industrien i vad angår gossar från 13 till 14 år), ävensom att i samband därmed föreslå de övriga ändringar i nämnda lag, vilka betingades av vunna erfarenheter under lagens tillämpningstid samt den internationella regleringen på ifrågavarande område.

Då det åt socialstyrelsen sålunda lämnade uppdraget att utarbeta förslag till revision av arbetarskyddslagen uppenbarligen innefattar behörighet för socialstyrelsen att till närmare undersökning upptaga det i förevarande motion väckta spörsmålet om skärpta bestämmelser i fråga om minderårigas användning i skogs- och flottningsarbete för att därefter till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill en sådan utredning må kunna föranleda, lærer det kunna

förutsättas, att socialstyrelsen kommer att även utan särskilt bemyndigande företaga den undersökning av ifrågavarande spørsmål, som styrelsen i sitt utlåtande över motionen angivit såsom önskvärd.

Utskottet, som vid nu angivna förhållanden ej finner avlåtandet av en skrivelse i ämnet till Kungl. Maj:t vara av behovet påkallad, får fördenskull med stöd av det anförda hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 april 1925.

På andra lagutskottets vägnar:

BROR PETRÉN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:
 från första kammaren: herrar *Bror Petrén, Sigfrid Hansson, greve Spens, Alfred Petrén**
 och *Frändén*, fröken *Hesselgren* samt herrar *Schedin* och *Franzén**;
 från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Magnusson* i Skövde, *Ödström, Johansson* i Kälkebo*, *Ros, Svensson* i Skönsberg och *Johansson* i Sollefteå.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar greve *Spens, Frändén* och *Magnusson* i Skövde beträffande motiveringen.

*Bilaga 1.***Kungl. Socialstyrelsen.***Till Riksdagens Andra lagutskott.*

Genom remiss den 13 februari 1925 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till riksdagens andra lagutskott avgiva yttrande över två inom andra kamraren väckta motioner, nämligen nr 103, om ändring av 1 § i lagen den 25 april 1919 angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärge åt arbetarna m. m., samt nr 104, med förslag till vissa bestämmelser ifråga om minderårigas användande vid skogs- och flottningsarbete. Till fullgörande härav, i vad angår motionen nr 104, får socialstyrelsen anföra följande.

Styrelsen har i ärendet infordrat yttrande av specialinspektören för tillsynen å skogsavverknings-, kolnings-, flottnings- och flottledsarbeten (tillika specialinspektör för tillsynen av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden), och har denne avgivit sådant i form av en promemoria, som i avskrift bilägges.

Skogsavverknings- och flottningsarbete räknas icke till industriellt arbete enligt arbetarskyddslagen. En följd härav är, att de strängare bestämmelser, som i nämnda lag finnas meddelade i avseende å minderårigas användande i industriellt arbete icke gälla för skogs- och flottningsarbete. Minderåriga kunna sålunda användas i dylikt arbete redan vid fyllda 12 år. Vidare behöva de minderåriga i skogs- och flottningsarbete icke vara försedda med intygsbok enligt 15 § i lagen, liksom för dem ej heller gälla de restriktiva bestämmelser, som i 13 § meddelats angående minderårigas arbetstid, raster, nattarbete m. m. Då skogs- och flottningsarbete är undantaget från arbetstidslagens tillämpning, har icke heller genom denna lag någon reglering skett av de i sådant arbete sysselsatta minderårigas arbetstid.

Beträffande de förhållanden, varunder minderåriga ha att arbeta i skogs- och flottningsarbete, tillåter sig styrelsen hänvisa till den skildring härutinnan, som lämnas i specialinspektörens promemoria. Av denna torde framgå, att de minderåriga i betydande grad äro utsatta för vådor i kroppsligt och andligt avseende. Det arbete, varmed de sysselsättas, är i regel mycket ansträngande och försigår ofta under besvärliga yttre förhållanden. Arbetsdagen är därtill ofta lång. Dietiska och hygieniska risker förefinnas i framträdande grad, och i sedligt avseende innebär de minderårigas sysselsättande i skogs- och flottningsarbete uppenbarligen avsevärda vådor. Även olycksfallsrisken torde kunna betecknas såsom ganska hög. En viss skillnad synes emellertid i nu berörda avseenden föreligga mellan skogs- och flottningsarbete.

Antalet i skogsavverkningsarbete sysselsatta minderåriga under 18 år i de sju nordliga länen uppskattas av specialinspektören på grundval av uppgifter, meddelade i styrelsens år 1916 publicerade undersökning av skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland, till c:a 10,000. Sannolikt torde emellertid häri även ingå ett antal minderåriga, som sysselsättas på sådant sätt, att de ej skulle bliva föremål för här avsedd lagstiftning. Någon viss siffra för i flottningsarbete använda minderåriga har däremot icke kunnat angivas.

En fortskridande förbättring av de förhållanden, varunder skogs- och flottningsarbete i allmänhet bedrivs, torde utan tvivel kunna förväntas. Den år 1919 genomförda skogs- och flottledshärbärgeslagstiftningen utgör i detta avseende en betydelsefull faktor. Goda bostäder återverka gärna på livet i desamma, och goda skogs- och flottningskojor bidraga givetvis att minska de hygieniska farorna i arbetet. Även de dietiska samt de sedliga vådorna torde, såsom av specialinspektören anföres, avsevärt kunna minskas.

Uppenbart torde emellertid vara, att en höjning av den nu gällande åldersgränsen, 12 år, under alla förhållanden är påkallad. Redan arbetets i regel ansträngande natur synes påfordra detta. Vanskligt är emellertid att avgöra, var gränsen lämpligen bör dragas, samt om en enhetlig sådan bör väljas för såväl skogsarbete under olika förhållanden som olika slag av flottningsarbete. Härvid synes även yrkesrekryteringssynpunkten böra vinna beaktande.

Ehuru styrelsen sålunda anser den av motionären påyrkade lagstiftningsåtgärden väl motiverad, anser styrelsen emellertid att ett avgörande i frågan icke bör företagas, förrän en ytterligare mera ingående utredning i ämnet verkställts. Då styrelsen fått sig anförtrott att utarbeta förslag till revision av gällande arbetarskyddslag, och det torde vara avsett att detta förslag skall framläggas för nästkommande års riksdag, vore det måhända lämpligt att uppdraga åt styrelsen att i samband härmed verkställa utredning samt avgiva förslag även i förevarande avseende. Stockholm den 28 mars 1925.

Gunnar Huss.

Th. Fürst.

Skogs- och flottledsinspektören.

P. M.

rörande skärpta bestämmelser för användande av minderåriga vid skogs- och flottningsarbete.

I motion i Andra kammaren nr 104 har herr C. O. Johansson i Sollefteå föreslagit utfärdande av förbud mot användande av minderåriga vid skogs- och flottningsarbete före fyllda 16 år. Beträffande minderårigas användande i dylikt arbete, som bedrivs nattetid, föreslås, att bestämmelserna i arbetarskyddslagens 13 § skola bli gällande, d. v. s. att minderåriga, som fyllt 16 år, ej skola få användas i dylikt nattarbete oftare än under var tredje vecka.

Skogsarbetet bedrivs under väsentligt andra förhållanden än flottningsarbetet, och synes det därför lämpligt, att vid en redogörelse för arbets- och bostadsförhållandena vid ifrågavarande slag av arbete, åsyftande att belysa förutsättningarna för den av motionären föreslagna lagstiftningen, skilja mellan skogsarbete och flottningsarbete.

Vad då först *skogsarbetet* eller rättare skogsavverkningsarbetet — av motionen synes nämligen framgå, att densamma avser endast detta slag av skogsarbete — beträffar, bedrivs detta som bekant huvudsakligen under vintern. Under senare år har dock upphugning av småvirke — massaved, props och kolved — ägt rum i allt större omfattning under sensommaren och hösten. Den egentliga drivningssäsongen räknas emellertid från mitten av november

eller början av december till senare delen av april. Vanligen söker man slutföra arbetena till påskhelgen, om denna ej infaller särskilt tidigt. Vid k. styrelsens 1916 publicerade undersökning av skogsarbetarnas levnads- och arbetsförhållanden i Värmland, Dalarna och Norrland framgick, att vintersäsongens genomsnittliga längd är c:a 17 veckor.

Flertalet arbetare vid timmerdrivningarna utgöres av hemmansägare och arrendatorer och deras familjemedlemmar, men en betydande del utgöres även av s. k. lösarbetare och deras söner. Nyssnämnda undersökning gav vid handen, att de arbetare, som sysselsätts vid timmerdrivningar i de sju nordliga länen, fördela sig på nyssnämnda grupper på följande sätt:

Av 100 skogsarbetare tillhörde följande:	Värmlands län	Kopparbergs län	Gävleborgs län	Väster-norrlands län	Jämtlands län	Västerbotens län	Norrbotens län	Hela området
Jordägarklassen	47.7	63.1	18.3	38.2	35.5	52.6	55.6	41.2
arrendatorsklassen	16.3	17.0	20.6	15.8	10.5	21.9	13.3	17.0
arbetarklassen	36.0	19.9	61.1	46.0	54.0	25.5	31.1	41.8

Körningsarbetet utföres huvudsakligen av de hästägande hemmansägarna och arrendatorerna, under det att arbetare, tillhörande den sistnämnda kategorien, huvudsakligen sysselsätts med huggnings- och annat arbete.

Arbetstiden varierar ganska avsevärt under de olika månaderna, huvudsakligen beroende på dagarnas längd. Under tiden november—januari torde nettoarbetstiden (mältidsraster frändragna) uppgå till 7—8 timmar. Variationerna inom olika län framgå av följande tabell, hämtad från k. styrelsens ovan omnämnda publikation:

Medelarbetstid per dag å de undersökta arbetsplatserna	Värmlands län	Kopparbergs län	Gävleborgs län	Väster-norrlands län	Jämtlands län	Västerbotens län	Norrbotens län	Samtliga
Nov.—jan., tim.	7.1	8.6	7.9	7.9	7.8	7.3	6.9	7.7
Febr.—apr., tim.	9.3	10.1	9.3	9.8	9.9	10.2	10.1	9.8
Differens, tim.	2.2	1.5	1.4	1.9	2.1	2.9	3.2	2.1

Då arbetet nästan uteslutande utföres i form av ackordsarbete och någon lagstadgad arbetstidsbegränsning icke gäller för skogsarbetet, kan måhända denna arbetstid, som särskilt avser huggare, för vissa län förefalla relativt kort, men framhålles det i utredningen, att anledningen härtill torde vara, att det, trots ackordsarbetets sporrande inflytande, för flertalet arbetare är fysiskt omöjligt att längre tid än den angivna fullgöra ett så ansträngande arbete som fällning, kvistning, barkning och kapning. Körarnas arbetsdag är i allmänhet längre än huggarnas, emedan de måste använda avsevärd tid på skötseln av sina hästar samt vården av sina korredskap. Veglängden från skogen till avlägget inverkar givetvis även på arbetsdagens längd. Körarna pläga stiga upp kl. 4,30 eller 5 f. m. och börja arbetet omkring kl. 6 f. m. Huggarna stiga upp senare och begiva sig till skogen vid 7-tiden. Under midvintermånaderna slutar arbetet omkring kl. 5 e. m. för att längre fram utsträckas till kl. 6 e. m.

Ordnandet av bostadsförhållandena och därmed sammanhängande problem för de arbetare, som ej kunna bo i sina hem eller erhålla inkvartering i bygden, har alltid varit förenat med betydande svårigheter. Av de c:a 150,000 arbetare,

som årligen sysselsätts med skogsavverknings- och flottningsarbeten, torde c:a två tredjedelar vara hänvisade till att bebo tillfälliga bostäder, härbärgen, fäbodstugor o. dyl. Dessa tillfälliga bostäder ha ända till de senaste åren varit av mer eller mindre otillfredsställande beskaffenhet. Efter skogshärbärgeslagens tillkomst har visserligen flerstädes en betydande förbättring av såväl bostädernas beskaffenhet som livet i skogskojoerna kunnat konstateras, men ännu återstår mycket, innan dessa förhållanden i allmänhet kunna betecknas såsom tillfredsställande.

En mycket realistisk skildring av livet i skogskojoerna lämnas av Otto Bucht i en år 1913 bland Verdandis folkskrifter utkommen broschyr benämnd »Norrländskt skogsliv». Ur densamma må anföras följande, som flerstädes torde gälla allt fortfarande:

»Födan är föga omväxlande; nio tiondelar utgöras av amerikanskt fläsk, hårt bröd, vetemjöl, potatis och socker. Arbetet och det stränga klimatet synas erfordra en myckenhet fett; kött förekommer sällan, ty det anses otillräckligt som föda. Det hårt saltade amerikanska fläsket är förhärskande. Det inhemska fläsket är magrare och användes därför icke. Var och en skär morgon, middag och kväll några skivor ur sin fläksida och steker i stekpannan, vilken sättes på glöd mellan ett par vedträn på eldpallen, förut kokad potatis skalas och uppvärms i det puttrande flottet, skiva efter skiva lägges på en kaka bröd, skäres och förtäres med tillhjälp av slidkniven tillsammans med potatis och bröd. Flottet kvarlämnas i pannan till nästa måltid. Ofta hopröras i en burk vetemjöl och vatten, någon gång tillsättes sirap och alltsammans gräddas i stekpannans flott. Från den sprakande elden falla gnistor i pannan, därav 'kolbullar'. Någon gång användes korv, sill eller ärter samt mesost och smör. Mjolk kan stundom erhållas, om drivningen försiggår nära odlad bygd, och efter en söndag på byn kan timmerhuggaren medföra en kanna mjolk till kojan.

Kaffe användes som stimulans och drickes i oerhörda kvantiteter. De bästa kaffesorter användas, och 'sumpen' avlägsnas ur pannan mellan varje kok. Kaffet kokas synnerligen starkt och förtäres rykande. Det hålles ur koppen på fatet och drickes med föga socker och utan grädde. Före varje måltid drickas två koppar och efteråt likaledes minst två. Tillsammans 12—14 koppar om dagen.»

»Renlighet hör icke hemma i timmerskogen, lika litet som fina seder och höviskt tal. Man tvättar sig endast till söndagarna, om ens då, ömsar underkläder när det är oundgängligen nödvändigt och diskar i undantagsfall kaffekoppar och kokkärl. Ohyra medföres av somliga arbetare till timmerskogen; får den frodas i kojan, blir den ett plågoris som endast elden tar död på. Snygghet och renlighet har man helt enkelt inte tid att tänka på, ty den som arbetar för brinnande livet måste först och främst äta, sova och hålla sig arbetsför. Och då arbetet är besvärligt, påkostande och ofta leder till förtret och förargelse, har skogsarbetaren liksom varje annan människa i liknande läge ett oemotståndligt behov att i ord uttrycka sin förbittring och vrede — han svär, svär alldeles ohejdat. Timmerskogen genljuder i själva verket av eder och förbannelser, huggare och körare traktera varandra med de saftigaste tillmälen, när de icke komma väl överens, och för övrigt vid alla möjliga tillfällen. Man skräder aldrig orden, allt tal är uttrycksfullt och rakt på sak, råheten är stundom härresande.

Vardagarnas korta kvällar lämna ingen tid övrig åt förströelser och nöjen, men på söndagarna tages skadan igen. Kortspel, alltid om pengar eller värde-

föremål, är stående tidsfördriv. Femkort, knack och diverse hasardspel med höga insatser spelas, och betydande summor vinnas och förloras. Mången ägnar sig däråt med en lidelse som om spelet gällde liv eller död; mustiga oder beledsaga varje drag, det är som om all överflödigt intellektuell energi koncentrerades och finge sitt utlopp i spelpassionen. Någon spelar handklaver; vislåften och detektivromaner finnas på sina håll, och tidningar börja alltmera finna väg till timmerkojorna.»

Liknande uppgifter återfinnas i de enquetesvar, som inkommo till k. styrelsen i samband med den ovan omförmälda skogsarbetareundersökningen.

En meddelare från Vitsand i Värmland skrev: »Skogslivet är i hög grad demoraliserande, ty dess levnadsförhållanden skapa ett oordnat hemliv samt dåliga levnadsvanor och förtaga aktningen för samfundsliv och intresset för jordbruket; det skapar socialt missnöje och befördrar emigrationen samt ett lättsinnigt levnadssätt utan att medföra ekonomiskt oberoende.»

Från Vilhelmina, Västerbottens län, meddelades: »Att skogsarbetaren i sin vandel ej alltid för sig så, som man numera har rätt att fordra av en genom ett ordnat skolväsen uppfostrad medborgare, torde nog till stor del bero på det ytterst fria och otyglade liv, som i allmänhet råder inom timmerkojorna, där svordomar och förråande uttryck av alla slag höra hemma.»

Från Jokkmokk, Norrbottens län, skrevs: »Skogsarbetarens liv är hårt och släpsamt. Ständigt förefinnes fara för förkylning och förstörd matsmältning, och reumatisk värk grundläggas i skogs- och flottningsarbetet, utsatta för köld och väta som arbetarna äro. Man torde få antaga, att det faktum, att unga män se gubbaktiga och utarbetade ut, icke saknar samband med livet i skogskojorna. Skogs- och flottningsarbetarnas liv är mycket strävsammare och farligare än sågverksarbetarnas.»

Ett ortsombud i Alanäs, Västernorrlands län, skrev: »I många fall torde nog lungotens härjande i hemmen få räkna sin uppkomst från timmerkojornas osundhet, förkylningar och olämpliga matförhållanden samt även ansträngning i arbete med omväxlande svett och kyla.»

Ovanstående kortfattade uppgifter och uttalanden torde väl belysa de förhållanden, under vilka minderåriga, som användas vid skogsavverkningsarbete, flerstädes måste leva och arbeta. Antalet dylika minderåriga under 16 år, som enligt motionärens förslag ej borde få användas i dylikt arbete, kan givetvis ej utan särskild undersökning angivas. Antalet minderåriga under 18 år, som användas i skogsavverkningsarbete, torde däremot kunna uppskattas med ledning av de uppgifter härom, som lämnas i k. styrelsens ovannämnda undersökning. Av denna framgår nämligen, att av de 8,360 arbetare, som omfattades av undersökningen, 669 eller 8 % av samtliga voro under 18 år. Av dessa voro 58 sysselsatta med körnings- och 458 med huggnings- och 153 med annat arbete. Dessa siffror jämförda med hela det antal arbetare, som inom de sju nordliga länen sysselsättas med avverkningsarbete, synas ge vid handen att antalet minderåriga under 18 år, som inom nämnda område deltaga i skogsarbete, torde kunna uppskattas till inemot 10,000. I utredningen påpekas, att särskilt vissa norrländska tjänsteläkare fäst uppmärksamheten på, att barn, nyss konfirmerade och ej på långt när kroppsligt och andligt utvecklade, alltför ofta engageras som huggare. De vitsorda även, att överansträngning i enstaka fall otvetydigt kunnat konstateras bland söner, som redan vid omkring 14 års ålder fått medfölja sina fäder till skogen. Samtidigt meddelas, att det från andra håll påpekats,

att den aldrig blir en god huggare och »drivare», som ej från tidigare år fått börja lära sig arbetet i skogen.

I de ovannämnda enquétesvar, ur vilka citat ovan anförts, påtalades även användandet av minderåriga vid skogsarbete, varvid samtidigt framhöllos de olägenheter, som ansågos därmed förenade.

En meddelare från Ockelbo skrev: »Det är vanligt att pojkarna redan i ungdomen börja följa de äldre och vänja sig vid skogsarbetarnas levnadssätt.»

Från Enviken, Kopparbergs län, skrevs: »Det värsta är att unga pojkar allt för snart komma ut i kojorna, och livet i dem lämnar i allmänhet ej några goda intryck hos ungdomen.»

En meddelare från Åsele, Västerbottens län, gjorde följande uttalande: »Av dem, som vid helt unga år börja delta i bolagsarbetet och uteslutande ägna sig däråt, bliva en stor del förstörda genom ett supigt och oordentligt levnadssätt.»

Jägmästaren i dåvarande Österdalarnas revir anförde: »Den långa isoleringen i timmerkojorna verkar givetvis förslöande på skogsarbetaren, mången gång också demoraliserande på grund av de sämre elementens inverkan på ännu ofördärvad ungdom. Bristen på ädlare förströelser gör, att den lediga tiden oftast utfylles med kortspel, därvid den hårt förvärvade förtjänsten vanligen utgör insatsen. Då vinterkylan är sträng och långvarig, sättes givetvis hälsan på spel, och lunginflammationer äro då icke ovanliga; olyckshändelser förekomma ofta.»

Även om nu återgivna uttalanden, tillämpade på förhållandena sådana de nu gestalta sig, i vissa fall torde innebära någon överdrift, framhäva de dock de vådor av olika slag, för vilka minderåriga ofta bliva utsatta under vinterarbetet i skogarna och vistelsen i skogskojorna. Huggningsarbetet, varmed de, såsom ovan angivits, huvudsakligen sysselsättas, är synnerligen ansträngande och försiggår ofta under besvärliga snö- och temperaturförhållanden. Arbetsdagen blir oftast för lång, särskilt för yngre minderåriga, och risken att träffas av olycksfall av alla de olika slag, som förekomma vid skogsarbete, är givetvis större för de minderåriga arbetarna. Vad slutligen livet i kojorna beträffar torde man kunna instämma med motionären däri, att detsamma, sådant det hittills flerstädes gestaltat sig, icke är ägnat att utgöra ett led i en ännu ej avslutad uppfostran. Det torde därför icke råda något tvivel om, att en ändring av nu rådande bestämmelser rörande minderårigas användande vid skogsavverkningsarbete är icke blott motiverad utan även av behovet påkallad. Svårare är emellertid att fastställa den ålder, vid vilken minderåriga skola tillåtas delta i detta slag av arbete, så att såväl sociala synpunkter som yrkesrekryterings krav och arbetarnas egna önskemål bliva på bästa sätt tillgodosedda. Genom anordnande av tidsenliga härbärgen och anställande av hushållerskor, som omhänderha såväl matlagning som städning och renhållning, åtgärder, som skogshärbärgesinspektionen på allt sätt sökt befordra, synas de vådor i hygieniskt och dietiskt avseende, som nu flerstädes förefinnas, kunna avsevärt minskas för att ej säga helt undanrödjas. Å trakter, där dylika åtgärder blivit mera allmänt vidtagna, har man nämligen kunnat konstatera en genomgripande förbättring av livet i skogskojorna. Ordning och renlighet bliva under dylika förhållanden så småningom ett behov även i härbärgena, och det råa och ohyvsade uppträdande i ord och gärningar, som ovan berörts, dämpas i regel i närvaro av kvinnor. Enligt mångas mening synes även ernäendet av god yrkesskicklighet kräva, att arbetarna redan vid yngre år få tillfälle att delta i arbetet.

Flottningsarbetet.

Vid flottningsarbetet kan man urskilja tre led, där arbetsförhållandena äro väsentligt olika: Flottningen i bivattendragen, flottningen i huvudälvarna samt sorteringsarbetet, som vanligen försiggår vid mynningarna av huvudvattendragen.

Så snart islossningen försiggått — vanligen under maj, stundom redan i april — börjar arbetet i käll- och bivattendrag, och det gäller då att utnyttja den ofta kortvariga vårfloden för att till huvudvattendragen nedflotta de ofta betydande virkesmängder, som under vintern samlats på sjöar och avlägg eller upplagts i vältor på stränderna. Under 3—4 veckor utvecklas ett intensivt arbete, arbetstakten är forcerad och arbetsdagen blir lång. Understundom kan icke undvikas, att densamma får räknas i dygn i stället för timmar. Manskapsstyrkan, som ofta är betydande, utposteras här och var efter vattendraget för att hålla stockarna i strömfåran. De mest erfarna arbetarna placeras vid forsar, svårare krökar, broar och andra kritiska punkter, där faran för brötbildning är störst. Arbetarna måste vara påpassliga och i ständig rörelse med sina båts-hakar. Dagen i ända vada de i det iskalla vattnet, men de långskaftade gummi-stövlarna, som numera tämligen allmänt användas, utgöra härvid, så länge de äro täta, ett gott skydd. Mången gång kan emellertid ett kallbad ej undvikas. Vid brötbildning ställas mycket stora krav på arbetarna. Bröten förorsakas ofta av en enda stock, som av någon anledning fastnat, och lossandet av denna kan vara förenat med mycket stor fara. Härvid gå ofta de äventyrslystna och våghalsigaste ungdomarna i täten. När bröten kommit i drift, gäller det att med största skyndsamhet rymma fältet. Detta lyckas dock icke alltid, och många ha vid sådant arbete fått sätta livet till. När virket kommit ned på någon större sjö eller annat större lugnvatten, sammanföres detsamma i bommar, som antingen med handkraft »spelas» eller genom användande av motordrivna varp-båtar bogseras över. Det förra är vanligast i de mindre bivattnen. Om motvind blåser, kunna arbetarna under dagar få ligga sysslolösa. Vanligen mojnar vinden under natten, så att arbetet då kan pågå.

Samtidigt som flottningen skrider framåt vidtages slutrensningsarbetet, varvid alla mindre brötar lossas och allt timmer, som av någon anledning fastnat, lösgöres, så att vattendraget blir vad man på flottarspråk benämner stockrent. I de bredare huvudvattendragen med deras lugnare lopp behöver man ej hushålla med vatten, och flottningen kan där bedrivas i lugnare tempo. Manskapsstyrkorna äro även relativt mindre än i bivattendragen. Arbetet, som utföres såväl mot timpenning som på ackord, består i lossandet av ev. uppkommande brötar, avlägsnande från stränderna av stockar, som fastnat eller stannat i lugnvatten samt rensning av vattendraget.

Sorteringsarbetet, d. v. s. skiljandet av virke, tillhörande olika ägare, igångsättes, så snart timret börjar anlända till huvudvattendragets nedre del eller till plats, där något eller några märken skola fränskiljas, och pågår därefter ofta till sent på hösten. Arbetet tillgår sålunda, att stockarna alltefter destinations-orten successivt införas i ett system av genom bommar eller bryggor bildade kanaler och timmerfickor. Sedan de olika märkena skilts och införts i för de olika ägarna reserverade magasin, verkställes flerstädes buntning av virket, varefter buntarna bogseras till förädlingsverken. Om buntning ej förekommer, sker denna transport av virket i ringbommar eller mosor.

I bivattendragen pågår arbetet i genomsnitt under 4 veckor från mitten av maj till midsommar. Alltefter varierande virkesmängder, vattenstånds- och väderleksförhållanden kan arbetssäsongen emellertid variera från 1—8 veckor. I huvudvattendragen pågår flottning vanligen hela sommaren. Då emellertid flottlederna äro indelade i olika distrikt, och arbetarna i regel utföra flottning endast inom de distrikt, som ligga närmast deras hemort, torde varje arbetare i regel icke deltaga i detta arbete längre än 4—6 veckor årligen.

Vid de större skiljeställena pågår arbetet vanligen från och med maj till och med oktober månad. I vissa fall slutar det ej, förrän isläggnings omöjliggör dess bedrivande.

Arbetstiden pr dygn vid flottningsarbete är såsom ovan nämnts givetvis mycket varierande, allt eftersom de naturliga betingelserna för arbetets bedrivande växla. Enligt den av k. styrelsen verkställda, flerstädes här ovan åberopade undersökningen av skogs- och flottningsarbetarnas arbets- och levnadsförhållanden uppgick den genomsnittliga arbetstiden i bivattendragen till 12,4 timmar pr dygn. I de nordligaste länen och företrädesvis i avlägset belägna skogstrakter, där åar och bäckar ej blivit fullt utbyggda för flottning, var arbetstiden i genomsnitt 15 timmar. I dessa vattendrag händer dessutom ej sällan, att arbetet måste pågå dygnet om, och stundom kunna flera sådana »runddygn» följa på varandra.

I huvudvattendragen uppgives medelarbetstiden vara 11,7 timmar pr dygn, varav dock 2 timmar beräknas utgöra i arbetstiden inräknade mat- och vilopausar. Högre genomsnitt uppvisades i Kopparbergs, Gävleborgs och Norrbottens län, medan det i övriga län var något lägre.

Vid de större skiljeställena bedrivs arbetet vanligen i såväl dag- som nattskift. Tidigare var arbetstidslagen gällande för detta arbete, men sedan det samma numera undantagits från dess tillämpningsområde, torde arbetstiden överstiga 8 timmar.

Vid flottningsarbetet äro de svårigheter, som möta vid ordnandet av bostads-, provianterings- och matlagningsförhållandena ännu större än vid skogsarbetet. Detta gäller särskilt vid bivattendragen med där förekommande oregelbundna och forcerade arbete. Under senare år har ett avsevärt antal härbärgen anordnats efter dylika vattendrag liksom även efter huvudvattendragen, men vid de mindre flottlederna i de avlägsnare skogstrakterna torde det ännu förekomma, att arbetarna understundom få tillbringa sin vilotid under bar himmel eller under ett provisoriskt skyddstak, gapskjul, eller en omvänd båt. Man torde nämligen med hänsyn till arbetets tillfälliga natur icke kunna fordra, att bäckar och åar skola förse så rikligt med kojor, att en dylik efter slutat dagsverke alltid skall finnas inom räckhåll. I k. styrelsens meromnämnda undersökning anföres om dessa förhållanden följande: »Det ligger i sakens natur, att en dylik bivackering under kalla värnätter lätt kan medföra menliga följder för hälsan, då flottkarlarna ofta måste ligga i våta kläder på den ännu tjälbundna marken. Enligt tillsporda läkares uppgifter kunna härigenom lätt förorsakas ej blott mer eller mindre elakartade akuta förkylningssjukdomar, utan jämväl i många fall kroniska sjukdomstillstånd av reumatisk eller annan natur. 'Ofta', meddelar en provinsialläkare, 'fara arbetarna mycket illa under kamperandet ute, och åtskilliga svåra sjukdomsfall, vilka kommit under behandling, ha ådragits under dylika förhållanden.' Under arbetet i de större flottlederna torde dylik bivackering numera mycket sällan behöva ifrågakomma. En del av arbetarna kunna bo i sina hem, andra erhålla kvarter i gårdar och byar, och där sådana

inkvarteringsmöjligheter saknas, hava flottningsföreningarna numera i regel anordnat härbärgen å sådana platser, där manskapet vanligen brukar övernatta. Vid skiljeställena är det numera väl sörjt för arbetarna i bostadshänseende. Detta gäller särskilt vid sorteringsverken i de större älvarna, där manskapet inkvarteras antingen i stora kasärner av trä eller sten eller i mindre baracker. Flerstädes finnas även särskilda marketentier, där arbetarna ordnat kooperativ mathållning.

Provianteringen samt ordnandet av kosthållet för de betydande styrkor, som ofta användas i bivattendragen, erbjuder ej sällan stora svårigheter. På grund av arbetets ambulatoiska och oregelbundna karaktär, kommer maten att bestå huvudsakligen av torrskaffning såsom bröd, smör, fläsk, korv, konserver o. dyl. Till detta drickes kaffe, som förtäres vid alla tider på dygnet och troligen i än större kvantiteter än under vinterarbetet.

Med ovanstående har jag i starkt koncentrerad form sökt skildra arbets- och levnadsförhållandena under flottningsarbete, särskilt med tanke på minderårigas användande vid detsamma. Enligt till k. styrelsen i samband med den ovan flerstädes återopade undersökningen rörande skogs- och flottningsarbetarnas arbets- och levnadsförhållanden lämnade uppgifter från 22 större flottningsföreningar uppgick antalet hos dessa anställda arbetare under 18 år till 774, av vilka 616 eller 6,5 % av hela antalet voro sysselsatta med flottningsarbete och 158 anställda vid skiljeställena. Denna sistnämnda siffra representerade 5,3% av de med sorteringsarbetet sysselsatta arbetarna. I detta sammanhang må nämnas, att de minderåriga, som användas vid det egentliga flottningsarbetet, i stor utsträckning torde utgöras av samma pojkar, som under vintern deltaga i avverkningsarbetet. Antalet minderåriga varierade emellertid avsevärt för olika flottningsföreningar. Medan åtskilliga icke alls eller endast i undantagsfall intogo minderåriga vid dylikt arbete, utgjordes arbetsstyrkan vid vissa, särskilt mindre, flottleder intill 20 % och däröver av minderåriga. Under åren 1914—15 verkställde yrkesinspektörerna på uppdrag av k. styrelsen en undersökning för utrönande av antalet minderåriga vid flottningsarbete. Resultatet framgår av följande sammanställning, som dock icke omfattar samtliga flottleder, beroende på att ett stort antal, särskilt mindre, flottningsföreningar icke besvarade av vederbörande yrkesinspektör till dem överlämnade skrivelser i ärendet (se tabell).

L ä n	A n t a l m i n d e r å r i g a						Skrivelser till flottningsföreningar från yrkesinsp.	Antal inkomna svarsskrivelser		
	Å l d e r									
	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	Ålder ej angiven			Summa	
Norrbottnens	1	1	8	2	19	70	101	22	7	
Västerbottnens	5	—	4	41	4	5	59	44	5	
Västernorrlands....	39	55	59	85	80	149	467	90	34	
Jämtlands							110	72	41	
Gävleborgs							122	83	26	
Kopparbergs	1	1	10	11	11	74	108	19	14	
Värmlands	under 16 år 47 st.							67		1
							1034			

Som synes kan man icke av denna undersökning bilda sig någon säker uppfattning vare sig om den omfattning, i vilken minderåriga användas, eller om dessas åldersfördelning. Beträffande de minderårigas sysselsättning uppgives, att de flerstädes användas vid själva flottningsarbetet såsom vid ut hållning, av virke från stränderna, vid tappning av timmer, ombord å varpbåtar, men företrädesvis såsom signal-, bom-, ström-, ränn-, telefon- och kasärnvakter, för budskickning och annat lättare arbete samt vid sorteringsarbete.

Arbetstiden syntes variera från 7—15 timmar pr dygn, men kunde understundom uppgå till 24 timmar. Användande av minderåriga vid nattarbete syntes flerstädes förekomma, särskilt vid skiljeställena.

Att flottningsarbetet i allmänhet och särskilt dylikt arbete, som bedrivs i bivattendragen, icke utgör någon lämplig sysselsättning för minderåriga i de yngre årsklasserna torde framgå av den ovan lämnade redogörelsen för de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs. Ej heller borde yngre minderåriga sysselsättas med sorteringsarbete, enär detta i regel synes ha till följd, att de måste deltaga även i nattarbete.

Redan med nu gällande lagstiftning synes visserligen förbud mot användande av yngre minderåriga i sistnämnda slag av arbete kunna meddelas. Som exempel härpå må anföras, att yrkesinspektören i IX distriktet år 1914 under återopande av arbetarskyddslagens 10 § hos länsstyrelsen i Västernorrlands län hemställde om utfärdande av förbud för Ångermanälvens flottningsförening att vid Sandslåns skiljeställe vid nattarbete använda minderåriga, som ej fyllt 14 år. Denna yrkesinspektörens framställning bifölls av länsstyrelsen. Som motivering för sitt ingripande anförde yrkesinspektören, att minderåriga, som ej uppnått nyssnämnda ålder, löpte fara för överansträngning och att deras kroppsutveckling kunde taga skada. I skrivelse till k. styrelsen yttrade yrkesinspektören härom: »Själva arbetet torde ej i någon högre grad utsätta de minderåriga för överansträngning genom kroppsarbete, men den långa arbetstiden, den ständiga vaksamheten och den forcering, som oftast är rådande, gör, att arbetet kan bliva i hög grad påkostande. Därtill kommer att de minderårigas kroppsutveckling måste bli lidande på saknandet av nattsömn och att de ej torde äga nog förtänksamhet att under dagen skaffa sig behöflig vila. Ett annat skäl för att ej använda minderåriga av så späd ålder i nattarbete äro de kyliga och dimmiga nätterna, som med undantag för c:a en månads tid under själva högsommaren äro rådande här i Norrland, vidare den olägenhet, som består i att de genom arbetet på de ofta av vatten översköljda bommarna måste nästan under hela arbetstiden gå med våta skor och benkläder.»

Då det vid den inspektion vid Sandslån, som föregick nyssnämnda framställning till länsstyrelsen, därjämte konstaterades, att även minderåriga mellan 10—12 år användes vid arbetet, förbjöds med stöd av 9 § i arbetarskyddslagen användande av minderåriga under 12 år.

Nuvarande lagbestämmelser synas emellertid medgiva användande vid flottningsarbete av minderåriga vid yngre år än som kan anses lämpligt. Var åldersgränsen lämpligen bör läggas är emellertid med den känedom, man för närvarande har om dessa förhållanden, rätt vanskligt att avgöra. Det torde därför vara erforderligt att en ny och mera klarläggande undersökning verkställas rörande antal minderåriga, som användas vid flottningsarbete, arten av det arbete, som av dem utföres, arbetstid o. dyl.

Från arbetsgivarehåll har framhållits, att det för utbildande av yrkesskickliga flottnings- och sorteringsarbetare är av vikt, att de minderåriga redan i den

tidigaste ynglingaåldern få deltaga i arbetet och öva sig att stå på timmer. Det torde med hänsyn härtill böra övervägas, om måhända samma åldersbegränsning, som för närvarande gäller för minderåriga, som sysselsätts med arbete under jord — att de skola vara fyllda 15 år — skulle kunna införas att gälla även vid flottningsarbete.

Det har vidare framhållits, att minderåriga, som beredas arbete vid skiljeställena, ovillkorligen måste liksom vuxna arbetare tjänstgöra nattetid varannan vecka, om de över huvud taget skola kunna vinna anställning vid detta arbete. Det synes med anledning härav böra tagas under omprövning, om en dylik anordning kan anses förenlig med god omvårdnad om de minderåriga eller om, såsom motionären påyrkat, samma bestämmelser, som i detta avseende nu äro gällande för minderårigas nattarbete vid sågverkens timmermagasin, böra föreslås att gälla även vid skiljeställena.

Stockholm den 26 mars 1925.

Oscar Wallner.

Specialinspektör inom yrkesinspektionen.

Bilaga 2.

Till Andra lagutskottet.

Med anledning av herr C. O. Johanssons motion i riksdagens andra kammare med förslag till vissa bestämmelser i fråga om *minderårigas användande vid skogs- och flottningsarbete* få vi härmed, i vad motionen rör *flottningsarbetet*, giva följande uttalande.

Den ärade motionären synes icke före utarbetandet av sin motion hava inhämtat den åsikt flottningsarbetarna själva hysa i denna fråga, ty, efter vad vi hava oss bekant, förefinnes icke i allmänhet hos dem någon önskan om en sådan ändring i gällande lagstiftning, som här föreslagits. Tvärtom vilja nog de flottningsarbetare, som hava söner i den senare skolåldern, fortfarande hava kvar den ekonomiska förmån det för dem innebär, att under skolfrierna få hava gossarna i nyttigt och inkomstbringande arbete i stället för att de sig själva till skada skola göra ingenting. Det är nämligen i såväl det rena flottningsarbetet som vid virkesskiljningen i regel de ordinarie arbetarnas egna pojkar, som där intagas i sådant arbete, som de med hänsyn till sin ålder och sin kropps-konstitution kunna sköta. Något bättre feriearbete står dem icke på landsbygden till buds, i det arbetet, i motsats till vad motionären tror, är av synnerligen lättäm art och tillika utföres i friska luften under den härligaste årstiden, nämligen sommaren.

De läkareyttranden, som av motionären åberopas, torde icke åsyfta flottnings- eller sorteringsarbetet. Beträffande just det sistnämnda slaget arbete, företogs för en del år sedan, på grund av en yrkesinspektörs framställning om förbud emot nattarbete för vissa minderåriga, en undersökning i saken av vederbörande förste provinsialläkare, vilken kom till det resultatet, att detta arbete vore av så lätt beskaffenhet och utfördes i fria luften under så lämplig årstid, att det ej

medförde någon fara för de arbetande ynglingarnas hälsa. Framställningen ledde ej heller till annan åtgärd än att nattarbete vid skiljestället av K. B. förbjöds för minderåriga, som ej fyllt 14 år.

Det är nödvändigt för erhållande av yrkesskickliga flottnings- och virkes-skiljningsarbetare, att unga gossar med håg och fallenhet för yrket i god tid få vara med och öva sig att stå på timmer och arbeta med flottningshakar. Särskilt är detta av största vikt beträffande *forsarbetet*, där stor yrkesskicklighet erfordras och vilken knappast kan ernås, om ej början sker i den tidigaste ynglingåldern. Alla våra mera framstående forsflottare hava redan från barna-åren fått vara med om flottningsarbete.

Motionärens siffror beträffande den årliga förlusten genom olycksfall inom skogshanteringen bevisar ingenting i fråga om motionärens argument till fördel för sin motion, då siffrorna icke säga något om olycksfallsfrekvensen inom flottningen för minderårigas vidkommande. Vi kunna emellertid försäkra, att olycksfall för minderåriga i *flottningsväsendets* tjänst äro så gott som okända. Detta beror därpå, att flottningsbefälet naturligt nog placerar de minderåriga på sådana poster, som icke äro farliga och sålunda icke medföra fara för olycksfall.

Det skulle innebära avsevärda förluster för en mängd flottningsarbetarefamiljer, om motionen skulle av riksdagen bifallas. Vi kunna därvidlag särskilt framhålla sådana familjer, som bo utefter flottleden och med anledning därav år efter år bruka taga vissa sträckor av flottningen på ackord. Hela familjen brukar hjälpa till vid detta arbetes fullgörande, vilket sker vid sidan av de arbeten, som av familjemedlemmarna måste utföras vid det lilla jordbruk, som vanligen brukar vara tillfinnandes vid hemmet.

Slutligen vilja vi, vad speciellt sorteringsarbetet angår, framhålla, att minderåriga, som där anställas, måste gå skiftgång som övriga arbetare och sålunda ovillkorligen tjänstgöra nattetid varannan vecka såsom nu, om de över huvud taget skola kunna beredas arbete vid skiljningen. Upplysningsvis vilja vi nämna, att antalet minderåriga vid skiljeställena icke är avsevärt och torde i allmänhet röra sig omkring 5 à 10 procent av hela manskapsstyrkan. Vid själva flottningen är denna procentsiffra avsevärt lägre.

På grund av vad vi härovan anfört få vi alltså i såväl flottningsväsendets som flottningsarbetarnas eget intresse bestämt avstyrka, att motionen angående förbud för minderåriga att användas vid flottningsarbete före fyllda 16 år, må vinna statsmakternas bifall.

Stockholm den 17 mars 1925.

Svenska Flottningschefsföreningen:

Nils V. Sandström.

Richard Smedberg.